นงคราญ วงศ์ตะวัน 2549: ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ - สังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน: กรณีศึกษาหมู่บ้านรอบผืนป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วนศาสตร์ชุมชน) สาขาวนศาสตร์ชุมชน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา ประธานกรรมการที่ปรึกษา: อาจารย์โกมล แพรกทอง, D.Agr. 97 หน้า
ISBN 974-16-2325-9

การศึกษาวิจัยในชุมชนตัวอย่างที่อาศัยอยู่ติดกับพื้นที่ผืนป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินป่าไม้ของพื้นที่ศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2547 2) เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ - สังคมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของราษฎร 3) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการพื้นฐานของราษฎร การศึกษาการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้ดำเนินการโดยใช้วิธีการแปลตีความภาพถ่ายดาวเทียม (LANDSAT) มาตราส่วน 1 : 50000 สำหรับการศึกษาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ – สังคม ดำเนินการโดยการเก็บข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ - สังคมการใช้ที่ดิน สภาพปัญหาและความต้องการพื้นฐานโดยอาศัยเทคนิคการสำรวจชนบทแบบเร่งด่วน (RRA) และหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจ – สังคม กับการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และ จำนวนครั้งของการเปลี่ยนแปลงชนิดพืช โดยใช้สถิติไคสแควร์ (chi - square) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษาจากข้อมูลการแปลตีความจากภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT พบว่าพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ทำการศึกษาเกือบทุกแห่งยกเว้นอุทยานแห่งชาติปางสีดามีแนวโน้มลดลง โดยพื้นที่ป่าของอุทยานแห่งชาติทับลานลดลงมากที่สุด คือ 21,718 ไร่ แต่ตรงกันข้ามกับอุทยานแห่งชาติปางสีดาที่พื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น 1,252 ไร่ สำหรับผลการศึกษาความสัมพันธ์พบว่า รายได้จากภาคการเกษตร และอาชีพ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ส่วนผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจกับจำนวนครั้งของการเปลี่ยนแปลงชนิดพืช พบว่าไม่มีปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์ เมื่อทำการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการพื้นฐานของราษฎรพบว่า ปัญหาสำคัญที่สุด 5 ประการ ที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือ เร่งด่วนตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ รายได้น้อยไม่พอเพียง การตลาดและราคาผลผลิตตกต่ำ การสื่อสาร ที่ดินทำกินไม่เพียงพอ และการคมนาคม

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ควรคำนึงถึงปัจจัยเศรษฐกิจ - สังคม และการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของราษฎรที่อยู่โดยรอบพื้นที่เพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดกับพื้นที่อนุรักษ์และลดความขัดแย้ง ทำให้เกิดการยอมรับและการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นำไปสู่การใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่อประธานกรรมการ 2 / มิย. / 2549